

Biskup Pavol, sluha sluhov Božích, spolu s otcami posvätného koncilu na večnú pamäť

SACROSANCTUM CONCILIUM

KONŠTITÚCIA
O posvätnnej liturgii

ÚVOD

1. POSVÄTNÝ KONCIL, keďže si kladie za cieľ čoraz väčšmi rozvíjať kresťanský život medzi veriacimi, lepšie prispôbiť potrebám našich čias ustanovizne podliehajúce zmenám, zvelaďovať všetko, čo môže prispieť k jednote všetkých veriacich v Krista, a upevňovať to, čo pomáha povolať všetkých do lona Cirkvi, pokladá si za povinnosť osobitným spôsobom sa postarať aj o obnovu a rozvoj liturgie.

Liturgia v tajomstve Cirkvi

2. Liturgia totiž, ktorou sa „uskutočňuje dielo nášho vykúpenia“¹ - nadovšetko v božskej eucharistickej obete -, vo zvrchovanej miere prispieva k tomu, aby veriaci svojím životom vyjadrovali a iným odhaľovali Kristovo tajomstvo a opravdivú povahu pravej Cirkvi, ktorá sa vyznačuje tým, že je zároveň ľudská i božská, viditeľná i obdarená neviditeľnými skutočnosťami, horlivá v činnosti i oddaná kontemplácii, prítomná vo svete, a predsa putujúca; a to takým spôsobom, že to, čo je v nej ľudské, je zamerané na božské a podriaďuje sa mu; čo je viditeľné, je zamerané na neviditeľné; čo je činnosťou, je zamerané na kontempláciu; a čo je prítomné, je zamerané na budúce mesto, ktoré hľadáme.² Liturgia teda dennodenne pretvára tých, ktorí sú v Cirkvi, na svätý chrám v Pánovi, na Boží príbytok v Duchu,³ až k miere plného Kristovho veku,⁴ a zároveň im obdivuhodným spôsobom dodáva sily, aby mohli hlásať Krista. Liturgia tak ukazuje Cirkev tým, ktorí sú mimo nej, ako zástavu zdvihnutú nad národmi,⁵ pod ktorou sa majú zhromaždiť rozptýlené Božie deti,⁶ kým nebude jeden ovčinec a jeden pastier.⁷

Liturgia a ríty

3. Preto posvätný koncil pokladá za potrebné pripomenúť princípy týkajúce sa rozvoja a obnovy liturgie a stanoviť praktické pravidlá.

Medzi týmito princípmi a pravidlami sú také, ktoré sa môžu i musia uplatňovať tak v rímskom obrade, ako aj vo všetkých ostatných obradoch. Avšak ďalej uvedené praktické pravidlá treba pokladať za také, ktoré sa týkajú iba rímskeho obradu, ak len nejde o veci samou povahou sa vzťahujúce i na ostatné obrady.

Úcta k všetkým právoplatne uznaným obradom

4. Napokon posvätný koncil, verne poslušný Tradícii, vyhlasuje, že svätá matka Cirkev

priznáva všetkým právoplatne uznaným obradom rovnaké právo a rovnakú dôstojnosť a že ich chce aj v budúcnosti zachovať a všemožne podporovať; a želá si, aby sa tam, kde je to potrebné, obozretne a znova preskúmali vo svojej celistvosti v duchu zdravej tradície a naplnili novou silou primerane dnešným okolnostiam a potrebám.

Prvá kapitola

VŠEOBECNÉ PRINCÍPY OBNOVY A ROZVOJA POSVÄTNEJ LITURGIE

I. Povaha posvätnéj liturgie a jej význam v živote Cirkvi

Vykúpenie a veľkonočné tajomstvo

5. Boh, „ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (1 Tim 2, 4), „mnoho rás a rozličným spôsobom hovoril kedysi... otcom skrze prorokov“ (Hebr 1, 1), a keď prišla plnosť času, poslal svojho Syna – Slovo, ktoré sa stalo telom a bolo pomazané Duchom Svätým –, aby hlásal evanjelium chudobným a uzdravoval skrúšených srdcom⁸ ako „lekár tela i duše“,⁹ prostredník medzi Bohom a ľuďmi.¹⁰ Lebo jeho ľudská prirodzenosť, v jednote s osobou Slova, bola nástrojom našej spásy. A tak v Kristovi „sa uskutočnilo naše dokonalé zmierenie s Bohom a dostali sme plnosť Božieho kultu“. ¹¹

Toto dielo vykúpenia ľudstva a dokonalej oslavy Boha, ktorého predohrou boli veľké Božie skutky uprostred starozákonného ľudu, uskutočnil Kristus Pán predovšetkým veľkonočným tajomstvom svojho pozhnaného umučenia, zmŕtvychvstania a slávneho nanebovstúpenia. V tomto tajomstve „svojou smrťou našu smrť premohol a svojím zmŕtvychvstaním obnovil nám život“. ¹² Lebo z boku Krista zosnulého na kríži sa zrodilo obdivuhodné tajomstvo celej Cirkvi. ¹³

Dielo spásy, pokračujúce v Cirkvi, sa uskutočňuje v liturgii

6. Ako Otec poslal Krista, tak aj on poslal apoštolov naplnených Duchom Svätým, aby hlásaním evanjelia všetkému stvoreniu¹⁴ nielen zvestovali, že Boží Syn nás svojou smrťou a zmŕtvychvstaním vyslobodil zo satanovej moci¹⁵ a zo smrti previedol do Otcovho kráľovstva, ale aby dielo spásy, ktoré ohlasovali, aj uskutočňovali obetou a sviatosťami, okolo ktorých sa sústreďuje celý liturgický život. Tak sa krstom ľudia zapájajú do Kristovho veľkonočného tajomstva: zomierajú s ním, sú s ním pochovaní a s ním sú vzkriesení;¹⁶ dostávajú „Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: ‚Abba! Otče!‘ “ (Rim 8, 15), a tak sa stávajú pravými ctiteľmi, akých hľadá Otec.¹⁷ Podobne vždy, keď požívajú Pánovu večeru, zvestujú Pánovu smrť, kým nepríde.¹⁸ Preto sa v deň Turíc, keď sa Cirkev zjavila svetu, dali pokrstiť tí, ktorí prijali Petrovo slovo, a „vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov a na bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a na modlitbách... Chválili Boha a boli milí všetkému ľudu“ (Sk 2, 41 – 47). Odvtedy sa Cirkev nikdy neprestala zhromažďovať na slávenie veľkonočného tajomstva, pričom číta, „čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo“ (Lk 24, 27), slávi Eucharistiu, v ktorej „sa sprítomňuje víťazstvo a triumf jeho smrti“, ¹⁹ a zároveň mocou Ducha Svätého vzdáva Bohu vďaky „za jeho nevýslovný dar“ (2 Kor 9, 15) v Kristovi Ježišovi,

„na chválu jeho slávy“ (Ef 1, 12).

Kristova prítomnosť v liturgii

7. Na uskutočňovanie takého veľkého diela je Kristus stále prítomný vo svojej Cirkvi, najmä v liturgických úkonoch. Prítomný je v obete svätej omše jednak v osobe služobníka, lebo „teraz službou kňazov prináša obeť ten istý, ktorý vtedy obetoval seba samého na kríži“,²⁰ no predovšetkým je prítomný pod eucharistickými spôsobmi. Svojou mocou je prítomný vo sviatostiach, takže keď niekto krstí, krstí sám Kristus.²¹ Prítomný je vo svojom slove, lebo to on sám hovorí, keď sa v Cirkvi číta Sväté písmo. Napokon, keď sa Cirkev modlí a spieva, je prítomný ten, ktorý prisľúbil: „Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi“ (Mt 18, 20).

Na také veľké dielo, ktoré dokonale oslavuje Boha a posväcuje ľudí, Kristus vždy k sebe pridružuje Cirkev, svoju milovanú nevestu, ktorá vzyva svojho Pána a skrze neho vzdáva kult večnému Otcovi.

Liturgia sa teda právom pokladá za vykonávanie kňazského úradu Ježiša Krista. V nej sa vnímateľnými znakmi naznačuje a spôsobom vlastným každému z nich aj uskutočňuje posväcovanie človeka a tajomné telo Ježiša Krista, čiže hlava a jej údy, vykonáva dokonale verejný kult.

Preto každé liturgické slávenie, ako dielo Krista Kňaza a jeho tela, ktorým je Cirkev, je nanajvýš posvätnou činnosťou, ktorej účinnosti sa ani významom, ani stupňom nevyrovná nijaká iná činnosť Cirkvi.

Pozemská a nebeská liturgia

8. V pozemskej liturgii máme účasť a vopred okusujeme tú nebeskú liturgiu, ktorá sa slávi vo svätom meste Jeruzaleme, kam smerujeme ako pútnici, kde sedí Kristus po pravici Boha ako služobník svätyne a pravého stánku;²² s celým zástupom nebeského vojska spievame chválospev na slávu Pánovi, s úctou si spomíname na svätých a dúfame, že dosiahneme určitú účasť na ich spoločenstve; očakávame Spasiteľa, nášho Pána Ježiša Krista, kým sa nezjaví on, náš život, a nezjavíme sa aj my s ním v sláve.²³

Liturgia nie je jediná činnosť Cirkvi

9. Posvätná liturgia nepokrýva celú činnosť Cirkvi. Ved' prv, než by sa ľudia mohli priblížiť k liturgii, musia byť povolaní na vieru a na obrátenie: „Ale ako budú vzyvať toho, v ktorého neverili? A ako uveria v toho, o ktorom nepočuli? A ako počujú bez kazateľa? A ako budú kázať, ak nie sú poslaní?“ (Rim 10, 14 - 15).

Preto Cirkev zvestuje posolstvo spásy tým, ktorí neveria, aby všetci ľudia poznali jediného pravého Boha a toho, ktorého poslal, Ježiša Krista, a aby sa odvrátili od svojich ciest a robili pokánie.²⁴ Veriacim zasa vždy musí hlásať vieru a pokánie, okrem toho ich musí viesť k prijímaniu sviatostí a učiť ich zachovávať všetko, čo prikázal Kristus,²⁵ a nabádať ich k skutkom lásky, nábožnosti a apoštolátu, aby z týchto skutkov bolo zjavné, že veriaci v Krista

nie sú síce z tohto sveta, no predsa sú svetlom sveta a pred ľuďmi oslavujú Otca.

Liturgia je vrcholom a prameňom života Cirkvi

10. Liturgia je vrcholom, ku ktorému smeruje činnosť Cirkvi, a zároveň prameňom, z ktorého prúdi všetka jej sila. Ved' apoštolské práce si kladú za cieľ, aby sa všetci, ktorí sa vierou a krstom stali Božími deťmi, zhromažďovali v Cirkvi a chválili Boha, mali účasť na obete a požívali Pánovu večeru.

A zase sama liturgia pobáda veriacich, aby sa nasýtení veľkonočnými sviatosťami zjednocovali v láske,²⁶ a žiada, „aby dôsledne plnili to, čo s vierou prijali“.²⁷ Obnova zmluvy Boha s ľuďmi v Eucharistii privádza veriacich do podnetnej Kristovej lásky a roznečuje ich. Teda z liturgie, zvlášť z Eucharistie, ako z prameňa prúdi do nás milosť a ňou sa s najväčšou účinnosťou dosahuje posvätenie ľudí a oslava Boha v Kristovi, ku ktorému ako k svojmu cieľu smerujú všetky ostatné činnosti Cirkvi.

Potreba osobnej disponovanosti

11. Aby sa dosiahla táto plná účinnosť, musia veriaci pristupovať k posvätnnej liturgii so správne disponovaným duchom, zosúladiť svoju myseľ s tým, čo hovoria, a spolupracovať s Božou milosťou, aby ju neprijímali nadarmo.²⁸ Preto duchovní pastieri musia dbať, aby sa pri liturgických úkonoch nielen zachovávali predpisy o platnom a dovolenom slávení, ale aby sa veriaci zúčastňovali na nich vedome, aktívne a s úžitkom.

Liturgia a osobná modlitba

12. Duchovný život však nespočíva iba v účasti na posvätnnej liturgii. Kresťan je síce povolaný na spoločnú modlitbu, ale predsa sa musí utiahnúť aj do svojej komôrky, aby sa v skrytosti modlil k Otcovi,²⁹ ba - ako učí apoštol Pavol - musí sa modliť bez prestania.³⁰ A ten istý apoštol nás poučá, že na svojom tele stále nosíme Ježišovo umieranie, aby sa na našom smrteľnom tele zjavil aj Ježišov život.³¹ A preto v obete svätej omše prosíme Pána, aby „prijal obetné dary, ktoré predstavujú našu duchovnú obeť“, a urobil si z nás pre seba „večný dar“.³²

Pobožnosti sa majú inšpirovať liturgiou

13. Veľmi sa odporúčajú pobožnosti kresťanského ľudu, pokiaľ sú v súlade so zákonmi a s predpismi Cirkvi, najmä ak sa konajú z nariadenia Apoštolskej stolice.

Osobitnej úcte sa tešia aj pobožnosti partikulárnych cirkví, ktoré sa slávia z nariadenia biskupov podľa zvykov alebo legitímne schválených kníh.

Tieto pobožnosti treba s ohľadom na liturgické obdobia usporiadať tak, aby boli v súlade s posvätnou liturgiou, aby sa od nej istým spôsobom odvodzovali a k nej privádzali ľud, lebo liturgia ich svojou povahou veľmi prevyšuje.

I. Liturgická formácia a aktívna účasť na liturgii

Aktívna účasť na liturgii

14. Matka Cirkev si veľmi želá, aby všetci veriaci boli vedení k plnej, uvedomelej a aktívnej účasti na liturgických sláveniach, ktorú si vyžaduje sama povaha liturgie a ktorá je pre kresťanský ľud, „vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud určený na vlastníctvo“ (1 Pt 2, 9; porov. 2, 4 - 5), na základe krstu právom a povinnosťou.

Tejto plnej a aktívnej účasti všetkého ľudu treba pri obnove a zvelaďovaní posvätnej liturgie venovať čo najväčšiu pozornosť, lebo ona je prvým a nevyhnutným prameňom, z ktorého majú veriaci čerpať pravého kresťanského ducha. Preto sa duchovní pastieri v celej svojej pastoračnej činnosti majú o ňu usilovať náležitou výchovou.

Keďže však nemožno dúfať, že by sa to mohlo uskutočniť, kým sami duchovní pastieri nebudú ako prví celkom preniknutí duchom a silou liturgie a nestanú sa jej učiteľmi, je veľmi potrebné postarať sa v prvom rade o liturgickú formáciu kléru. Preto sa posvätný koncil rozhodol ustanoviť nasledovné:

Formácia učiteľov liturgiky

15. Učitelia, ktorí majú vyučovať posvätnú liturgiu v seminároch, rehoľných študijných domoch a na bohosloveckých fakultách, majú byť na túto úlohu primerane formovaní v inštitútoch osobitne určených na tento cieľ.

Vyučovanie liturgiky

16. Posvätná liturgia má v seminároch a rehoľných študijných domoch patriť medzi povinné a dôležitejšie vyučovacie predmety, kým na bohosloveckých fakultách ju treba zaradiť medzi hlavné predmety a podávať ju tak z hľadiska teologického a historického, ako aj duchovného, pastoračného a právneho. Okrem toho učitelia iných predmetov, najmä dogmatickej teológie, Svätého písma, duchovnej a pastorálnej teológie, sa majú podľa požiadaviek vlastných svojmu predmetu usilovať vysvetľovať Kristovo tajomstvo a dejiny spásy takým spôsobom, aby z toho jasne vyplýval ich súvis s liturgiou a jednota kňazskej formácie.

Liturgická formácia kandidátov na kňazstvo

17. Klerici v seminároch a rehoľných domoch majú dostať duchovnú liturgickú formáciu jednak vhodným uvedením do posvätných obradov, aby im rozumeli a mohli sa na nich zúčastňovať celým srdcom, ako aj samým slávením svätých tajomstiev a inými pobožnosťami preniknutými duchom posvätnej liturgie. Takisto sa majú naučiť zachovávať liturgické predpisy, aby život v seminároch a rehoľných inštitútoch bol plne preniknutý liturgickým duchom.

Pomoc kňazom v pastorácii

18. Kňazi, diecézni i rehoľní, ktorí už pracujú v Pánovej vinici, nech všetkými vhodnými prostriedkami dostávajú pomoc, aby čoraz plnšie chápali, čo konajú v posvätných úkonoch, žili liturgickým životom a vstepovali ho i veriacim, ktorí sú im zverení.

Liturgická formácia veriacich

19. Duchovní pastieri sa majú horlivo a trpezlivo usilovať o liturgickú formáciu a vnútornú i vonkajšiu aktívnu účasť veriacich, primeranú ich veku, povolaniu, spôsobu života a stupňu náboženskej vyspelosti, čím plnia jednu z hlavných úloh verného správcu Božích tajomstiev. A svoje stádo majú v tomto viesť nielen slovom, ale aj príkladom.

Rozhlasové a televízne prenosy liturgických úkonov

20. Rozhlasový a televízny prenos posvätných úkonov, zvlášť pokiaľ ide o svätú omšu, sa má diať taktne a dôstojne pod vedením a so zárukou vhodnej osoby, ktorú na túto úlohu určili biskupi.

III. Obnova posvätných liturgie

Nemenné a meniteľné prvky liturgie

21. Aby kresťanský ľud mohol z posvätných liturgie bezpečnejšie dosiahnuť hojnosť milostí, svätá matka Cirkev si starostlivo želá uskutočniť všeobecnú obnovu liturgie. Liturgia totiž pozostáva z nemennej časti, pretože je z Božieho ustanovenia, a z častí podliehajúcich zmene, ktoré sa časom môžu, ba aj musia meniť, ak azda do nich prenikli prvky, ktoré už celkom nezodpovedajú vnútornej povahe samej liturgie, alebo sa ukázali menej vhodnými.

Pri tejto obnove treba texty a obrady usporiadať tak, aby jasnejšie vyjadrovali sväté veci, ktoré naznačujú, aby ich kresťanský ľud, nakoľko je to možné, mohol ľahko chápať a mal na nich účasť plným, aktívnym a spoločným slávením.

Preto posvätný koncil ustanovil tieto smernice všeobecného rázu.

A) VŠEOBECNÉ PRAVIDLÁ

Rozhodovať o liturgii je v kompetencii hierarchie

22. § 1. Právo riadiť posvätnú liturgiu má jedine cirkevná autorita, ktorou je Apoštolská stolica a podľa právnej normy biskup.

§ 2. Riadenie liturgických záležitostí v stanovených medziach patrí, z moci danej právom, aj príslušným zákonne ustanoveným územným zborom biskupov rôzneho druhu.

§ 3. Preto nikto iný, ani kňaz, nesmie v liturgii nič svojvoľne pridať, vynechať alebo pozmeniť.

Tradícia a pokrok

23. Aby sa zachovala zdravá tradícia, a pritom sa otvorila cesta oprávneného pokroku, revízií

jednotlivých častí liturgie musí vždy predchádzať dôkladný teologický, historický a pastoračný výskum. Okrem toho treba brať do úvahy všeobecné zákony štruktúry a ducha liturgie, ako aj skúsenosti pochádzajúce z najnovšej liturgickej reformy a občas udelených výnimiek. Napokon nech sa nezavádzajú novoty, ak si to nevyžaduje opravdivý a zaručený úžitok Cirkvi, pričom je potrebné dbať o to, aby nové formy istým spôsobom organicky vyrastali z foriem už jestvujúcich.

Nakolko je to možné, treba dbať na to, aby medzi susednými oblasťami neboli príliš výrazné rozdiely.

Sväté písmo a liturgia

24. V liturgickom slávení má najväčší význam Sväté písmo. Z neho sú totiž vybrané čítania, ktoré sa vysvetľujú v homílii, z neho sa spievajú žalmy, z jeho inšpirácie a podnetu vznikli liturgické prosby, modlitby a spevy a z neho dostávajú svoj zmysel úkony a znaky. Aby sa teda dosiahla obnova, rozvoj a prispôsobenie posvätnéj liturgie, treba roznečovať precítenú a živú záľubu vo Svätom písme, o ktorej svedčí úctyhodná tradícia východných i západných obradov.

Revízia liturgických kníh

25. Čo najskôr sa majú zrevidovať liturgické knihy za pomoci odborníkov a po porade s biskupmi z rozličných krajín sveta.

B) PRAVIDLÁ VYPLÝVAJÚCE Z HIERARCHICKEJ A KOMUNITNEJ POVAHY LITURGIE

26. Liturgické slávenia nie sú súkromné aktivity, ale slávenia Cirkvi, ktorá je „sviatosťou jednoty“, čiže svätým ľudom zhromaždeným a usporiadaným pod vedením biskupov.³³ Preto patria celému telu Cirkvi, robia ho zjavným a pôsobia naň. Jeho jednotlivých členov sa však týkajú rozličným spôsobom podľa rozdielnosti stavov, úloh a aktívnej účasti.

Treba uprednostňovať spoločné slávenie

27. Kedykoľvek obrady podľa osobitnej povahy každého z nich vyžadujú spoločné slávenie s prítomnosťou a aktívnou účasťou veriacich, treba klásť dôraz na to, aby sa mu podľa možnosti dala prednosť pred individuálnym a akoby súkromným slávením. To platí najmä o slávení svätej omše, pričom vždy zostáva nedotknutá verejná a spoločenská povaha každej omše, a o vysluhovaní sviatostí.

Dôstojnosť liturgického slávenia

28. Pri liturgických sláveniach nech každý, či vysvätený služobník, alebo veriaci, koná pri plnení svojej funkcie len to a všetko to, čo mu podľa povahy veci a liturgických predpisov

patrí.

29. Aj miništranti, lektori, komentátori a členovia speváckeho zboru konajú opravdivú liturgickú službu. Preto nech plnia svoju úlohu s úprimnou nábožnosťou a náležite, ako sa patrí pri takej vznešenej službe a ako si to Boží ľud od nich právom žiada.

Treba teda každého z nich primeraným spôsobom starostlivo vychovávať v liturgickom duchu a naučiť ich plniť pridelené úlohy podľa predpisov a po poriadku.

Aktívna účasť veriacich

30. V záujme aktívnej účasti ľudu treba venovať starostlivosť jeho aklamáciám, odpovediam, spievaniu žalmov, antifónam, piesňam, ako aj úkonom, čiže gestám a držaniu tela. Nech sa v príslušnom čase zachová aj posvätné ticho.

31. Pri revízii liturgických kníh nech sa starostlivo dbá o to, aby sa v rubrikách bral zreteľ i na účasť veriacich.

Liturgia a spoločenské rozdiely

32. Okrem rozdielov vyplývajúcich z liturgickej úlohy alebo z vysviacky a okrem pôct, ktoré podľa liturgických predpisov patria občianskym vrchnostiam, nemá sa v liturgii uprednostňovať nijaká súkromná osoba ani nijaké spoločenské postavenie, a to ani v obradoch, ani vo vonkajších prejavoch.

C) PRAVIDLÁ VYPLÝVAJÚCE

Z DIDAKTICKEJ A PASTORAČNEJ POVAHY LITURGIE

33. Hoci posvätná liturgia je predovšetkým uctievaním Božej velebnosti, je aj bohatým prameňom poučenia pre veriaci ľud.³⁴ Lebo v liturgii sa Boh prihovára svojmu ľudu a Kristus ešte stále ohlasuje evanjelium. A ľud odpovedá Bohu spevom a modlitbou.

Modlitby, ktorými sa kňaz na čele zhromaždenia obracia v osobe Krista k Bohu, sa konajú v mene všetkého svätého ľudu a všetkých prítomných. Napokon, viditeľné znaky, ktoré sa používajú v posvätnnej liturgii na označenie neviditeľných božských skutočností, určil Kristus alebo Cirkev. Preto sa viera účastníkov živí a ich srdcia sa povznášajú k Bohu, aby mu preukazovali duchovnú bohoslužbu a hojnejšie prijímali jeho milosť, nielen keď sa číta, čo „bolo napísané nám na poučenie“ (Rim 15, 4), ale aj keď sa Cirkev modlí, keď spieva alebo koná.

Z toho dôvodu pri obnove liturgie treba zachovávať nasledujúce všeobecné pravidlá:

Súlad v obradoch

34. Obrady nech žiaria vznešenou jednoduchosťou, nech sú zrozumiteľné svojou stručnosťou a nech sa vyhýbajú nepotrebným opakovaniam. Nech sú prispôsobené chápacími veriacich a vo všeobecnosti nech ich netreba mnoho vysvetľovať.

Biblia, homília a liturgická katechéza

35. Aby bolo jasné, že v liturgii obrad a slovo sú vo veľmi úzkom súvisi,

1. nech sa pri posvätných sláveniach zavedie hojnejšie, rozmanitejšie a primeranejšie čítanie Svätého písma;

2. nech sa aj v rubrikách vyznačí príhodné miesto na kázanie ako časti liturgického úkonu, nakoľko to obrad dovoľuje; a služba ohlasovania nech sa plní veľmi svedomite a náležite. Pritom nech sa čerpá v prvom rade zo zdrojov Svätého písma a liturgie, aby sa ohlasovali obdivuhodné Božie diela v dejinách spásy alebo v Kristovom tajomstve, ktoré je v nás neprestajne prítomné a činné, najmä v liturgických sláveniach;

3. treba všemožne zdôrazňovať, aby aj katechéza bola priamo liturgická. I pri samých obradoch, ak je to potrebné, nech sa pamätá na stručné pokyny, ktoré nech dáva kňaz alebo príslušný vysluhovateľ podľa predpísaného textu alebo podobnými slovami, ale iba v príhodných chvíľach;

4. nech sa podporuje posvätné slávenie Božieho slova na vigílie väčších sviatkov, v niektorých všedných dňoch Adventného a Pôstneho obdobia, ako aj v nedele a vo sviatky, najmä tam, kde niet kňaza; v tom prípade má viesť slávenie diakon alebo iná biskupom poverená osoba.

Liturgický jazyk

36. § 1. Používanie latinského jazyka nech sa zachová v latinských obradoch, a to bez narušenia partikulárneho práva.

§ 2. Keďže v omši, pri vysluhovaní sviatostí alebo v iných častiach liturgie môže byť pre ľud často veľmi užitočné používanie národného jazyka, možno mu dať viac miesta, zvlášť v čítaniach a príhovoroch, v niektorých modlitbách a spevoch, podľa pravidiel v tejto veci jednotlivo ustanovených v ďalších kapitolách.

§ 3. Pri zachovávaní týchto noriem má kompetentná územná cirkevná autorita - o ktorej sa hovorí v článku 22, § 2, a keď treba aj po porade s biskupmi susedných krajín toho istého jazyka - právo rozhodnúť o tom, či a v akom rozsahu používať národný jazyk. Takéto uznesenia musí schváliť, čiže potvrdiť Apoštolská stolica.

§ 4. Preklad latinského textu do národného jazyka na používanie v liturgii musí schváliť kompetentná územná cirkevná autorita, o ktorej sa už písalo.

D) PRAVIDLÁ O PRISPÔSOBOVANÍ POVAHE A TRADÍCIÁM JEDNOTLIVÝCH NÁRODOV

37. Vo veciach, ktoré sa netýkajú viery ani dobra celého spoločenstva, Cirkev nechce zavádzať prísnu uniformitu, a to ani v liturgii. Naopak, váži si a podporuje kvality a vlohy rozličných etník a národov. A všetko, čo nie je v zvykoch národov nerozlučným putom zviazané s poverami a bludmi, hodnotí priaznivo, a ak môže, zachováva nedotknuté, ba niekedy aj prijíma do samej liturgie, ale len ak sa to zhoduje so zásadami pravého a autentického liturgického ducha.

38. Pri zachovávaní podstatnej jednoty rímskeho obradu má sa pri úprave liturgických kníh ponechať rozličným etnickým skupinám, oblastiam a národom, najmä v misiách, miesto na oprávnené rozmanitosti a prispôsobenia. To treba mať na zreteli, zvlášť keď ide o štruktúru obradov a zostavovanie rubriík.

39. V medziach stanovených v typových vydaniach liturgických kníh bude vecou kompetentnej územnej cirkevnej autority, o ktorej sa hovorí v článku 22, § 2, určiť prispôsobenia, predovšetkým vo vysluhovaní sviatostí, ako aj čo sa týka svätenín, procesií, liturgického jazyka, posvätnnej hudby a umenia, vždy však podľa základných smerníc predložených v tejto konštitúcii.

Hlbšie prispôbovanie liturgie

40. Keďže však na rozličných miestach a za rozličných okolností sa naliehavo žiada hlbšie a o to ťažšie prispôsobenie liturgie, je potrebné:

1. aby kompetentná územná cirkevná autorita, o ktorej sa hovorí v článku 22, § 2, starostlivo a múdro uvážila, čo možno z tradícií a zo svojrázu jednotlivých národov vhodne včleniť do Božieho kultu. Prispôsobenia, ktoré sa pokladajú za užitočné alebo potrebné, majú sa predložiť Apoštolskej stolici a potom zaviesť s jej súhlasom.
2. Aby sa však toto prispôsobenie uskutočnilo s primeranou obozretnosťou, Apoštolská stolica udelí, ak treba, územnej cirkevnej autorite splnomocnenie povoliť na určitý čas niektorým na to súcim skupinám potrebné predbežné experimenty a usmerňovať ich.
3. Keďže prispôsobenie liturgických predpisov býva spojené s osobitnými ťažkosťami, predovšetkým v misiách, majú pri ich tvorení pomáhať odborníci v tejto oblasti.

IV. Liturgický život v diecéze a vo farnosti

Liturgický život diecézy

41. Biskupa treba pokladať za veľkňaza jeho stáda; od neho určitým spôsobom pochádza a závisí život jeho veriacich v Kristovi.

Preto si všetci majú vysoko ceniť liturgický život diecézy, sústredený okolo biskupa predovšetkým v katedrálom chráme, v presvedčení, že Cirkev sa prejavuje hlavne v plnej a aktívnej účasti všetkého svätého Božieho ľudu na tých istých liturgických sláveniach, najmä na tej istej Eucharistii, na tej istej modlitbe pri tom istom oltári, ktorému predsedá biskup obklopený svojimi kňazmi a posluhujúcimi.³⁵

Liturgický život farnosti

42. Keďže biskup vo svojej partikulárnej cirkvi nemôže vždy a všade osobne stáť na čele celého stáda, nevyhnutne musí vytvoriť skupiny veriacich, medzi ktorými zastávajú najvýznamnejšie miesto farnosti, miestne organizované pod vedením pastiera, ktorý zastupuje biskupa; farnosti totiž určitým spôsobom predstavujú viditeľnú Cirkev, ustanovenú po celom svete.

Preto treba zvelaďovať liturgický život farnosti a jej vzťah k biskupovi v zmysľaní i činnosti veriacich aj duchovenstva. A treba sa pričiniť, aby prekvitalo vedomie spolupatričnosti farského spoločenstva, najmä pri spoločnom slávení nedelnej omše.

V. Rozvíjanie pastoračnej liturgickej činnosti

43. Úsilie o obnovu a rozvoj posvätnej liturgie sa právom pokladá za znamenie prozreteľného Božieho plánu pre našu dobu, akoby za prienik Ducha Svätého svojou Cirkvou. Toto úsilie vtláča vlastný znak do života Cirkvi, ba celého náboženského cítenia a konania našich čias. Preto v záujme ďalšieho zvelaďovania tejto pastoračnej liturgickej činnosti v Cirkvi posvätný koncil stanovuje:

Národná liturgická komisia

44. Bude vhodné, keď kompetentná územná cirkevná vrchnosť, o ktorej sa hovorí v článku 22, § 2, ustanoví liturgickú komisiu, ktorej majú pomáhať odborníci v liturgickej vede, v sakrálnej hudbe i umení a v pastorálnej teológii. Tejto komisii má podľa možnosti poskytovať pomoc nejaký inštitút pastoračnej liturgiky, pozostávajúci z členov - a ak si to vec žiada i laikov -, ktorí vynikajú v tomto odbore. Bude úlohou tejto komisie, aby pod vedením spomínanej územnej cirkevnej autority riadila liturgicko-pastoračnú činnosť v okruhu svojej pôsobnosti a podporovala štúdiá a potrebné experimenty týkajúce sa prispôbení, ktoré sa majú predložiť Apoštolskej stolici.

Diecézna liturgická komisia

45. Rovnako sa má v jednotlivých diecézach zriadiť komisia pre posvätnú liturgiu, aby pod vedením biskupa napomáhala liturgickú činnosť. Niekedy môže byť užitočné, aby viaceré diecézy ustanovili jednu komisiu, ktorá bude spoločným úsilím napomáhať liturgiu.

Iné komisie

46. Okrem komisie pre posvätnú liturgiu sa majú v každej diecéze, nakoľko je to možné, zriadiť aj komisie pre liturgickú hudbu a sakrálne umenie. Potrebné je, aby tieto tri komisie medzi sebou spolupracovali, ba neraz bude vhodné, aby sa zlúčili do jednej komisie.

DRUHÁ KAPITOLA

PRESVÄTÉ TAJOMSTVO EUCHARISTIE

Omša a veľkonočné tajomstvo

47. Náš Spasiteľ pri Poslednej večeri, v tú noc, keď bol zradený, ustanovil eucharistickú

obetu svojho tela a svojej krvi, aby ňou v priebehu vekov trvalo zachoval obetu kríža, kým nepríde, a aby tak zveril Cirkvi, milovanej neveste, pamiatku svojej smrti a svojho zmŕtvychvstania: sviatosť milosrdenstva, znak jednoty, puto lásky,³⁶ veľkonočnú hostinu, pri ktorej prijímame Krista, „duša sa naplňa milosťou a dostávame závdavok budúcej slávy“.³⁷

Aktívna účasť veriacich na svätej omši

48. Preto sa Cirkev veľmi stará o to, aby veriaci neboli prítomní na tomto tajomstve viery ako cudzí a nemí pozorovatelia, ale aby ho pomocou obradov a modlitieb dobre chápali a na posvätnom úkone sa zúčastňovali vedome, nábožne a aktívne, aby sa poučili Božím slovom, občerstvili sa pri stole Pánovho tela a vzdávali Bohu vďaky; a keď prinášajú nepoškvrnenú obetu, aby sa nielen rukami kňaza, ale spolu s ním naučili obetovať samých seba a skrze Krista - prostredníka³⁸ sa deň čo deň zdokonaľovali v jednote s Bohom a medzi sebou, aby napokon bol Boh všetko vo všetkých.

Omša za účasti ľudu

49. Aby teda obeta svätej omše dosiahla i formou obradov plnú pastoračnú účinnosť, posvätný koncil so zreteľom na sväté omše, ktoré sa slávia za účasti ľudu, predovšetkým v nedeľu a prikázané sviatky, stanovuje nasledovné:

Reforma omšového ordinária

50. Omšový poriadok sa má upraviť tak, aby jasnejšie vynikol vlastný význam jednotlivých častí a ich vzájomný súvis a aby sa uľahčila nábožná a aktívna účasť veriacich.

Preto sa majú obrady zjednodušiť, ale ich podstatu treba verne zachovať; má sa vynechať, čo sa v priebehu času zdvojilo alebo neúčelne pridalo; naproti tomu niektoré prvky, ktoré časom neprávom zanikli, majú sa obnoviť podľa prvotného vzoru svätých otcov, ak by sa to pokladalo za vhodné alebo potrebné.

Bohatší stôl Božieho slova

51. Aby sa veriacim pripravil čím bohatší stôl Božieho slova, majú sa im štedrejšie otvoriť poklady Biblie tak, aby sa za stanovený počet rokov prečítali ľudu dôležitejšie časti Svätého písma.

Homília

52. Veľmi sa odporúča homília ako súčasť samej liturgie; v nej sa cez liturgický rok z posvätného textu vysvetľujú tajomstvá viery a zásady kresťanského života. Najmä vo svätých omšiach slávených v nedeľu a prikázané sviatky za účasti ľudu sa nemá homília vynechávať, iba ak z vážneho dôvodu.

Modlitba veriacich

53. Nech sa po evanjeliu a homílii - najmä v nedele a prikázané sviatky - znovu zavedie spoločná modlitba, čiže modlitba veriacich, aby sa za účasti ľudu na nej prednášali prosby za svätú Cirkev, za tých, ktorí nás spravujú, za tých, ktorí sa nachádzajú v rôznych ťažkostiach, ako aj za všetkých ľudí a za spásu celého sveta.³⁹

Latinčina a národný jazyk vo svätej omši

54. V omšiach slávených za účasti ľudu možno dať primerané miesto národnému jazyku, najmä pri čítaniach a v spoločnej modlitbe, a podľa miestnych okolností aj v častiach týkajúcich sa ľudu v zmysle článku 36 tejto konštitúcie.

Treba sa postarať o to, aby veriaci vedeli po latinsky spoločne recitovať alebo spievať stále časti omšového poriadku, ktoré sa ich týkajú.

Keby sa však niekde pokladalo za vhodné dať vo svätej omši väčší priestor národnému jazyku, nech sa zachová to, čo predpisuje 40. článok tejto konštitúcie.

Prijímanie pod obidvoma spôsobmi

55. Veľmi sa odporúča dokonalejšia účasť na svätej omši, ktorá spočíva v tom, že po kňazovom prijímaní aj veriaci prijímajú Pánovo telo z tej istej obety.

Sväté prijímanie pod obidvoma spôsobmi možno, pri zachovávaní vieroučných zásad, ktoré stanovil Tridentský koncil,⁴⁰ dovoliť klerikom a rehoľníkom, ako aj laikom v prípadoch určených Apoštolskou stolicou, podľa rozhodnutia biskupov, ako napríklad vysväteným vo svätej omši ich vysviacky, rehoľníkom v omši ich rehoľných sľubov, novopokrsteným v omši, ktorá nasleduje po krste.

Jediný bohoslužobný úkon

56. Svätá omša sa istým spôsobom skladá z dvoch častí - z liturgie slova a liturgie Eucharistie -, ktoré sú navzájom tak úzko spojené, že tvoria jediný úkon kultu. Preto posvätný koncil dôrazne vyzýva duchovných pastierov, aby v katechéze starostlivo poučali veriacich, že sa majú zúčastniť na celej svätej omši, najmä v nedele a prikázané sviatky.

Koncelebrácia

57. § 1. Koncelebrácia, ktorou sa vhodne prejavuje jednota kňazstva, sa doteraz udržala tak na Východe, ako aj na Západe. Preto koncil uznal za dobré rozšíriť povolenie koncelebrovať na tieto prípady:

- 1.a) na Zelený štvrtok, tak v omši svätenia olejov, ako aj vo večernej omši;
- b) v omšiach na konciloch, na biskupských zhromaždeniach a na synodách;
- c) pri omši požehnania opáta;

2. okrem toho možno koncelebrovať s dovoľením ordinára, ktorému prináleží rozhodovať o

vhodnosti koncelebrácie, v týchto prípadoch:

- a) v konventnej omši a v hlavnej omši v kostoloch, ak duchovné dobro veriacich nevyžaduje, aby všetci prítomní kňazi celebroidali jednotlivo;
- b) v omšiach pri kňazských zhromaždeniach akéhokolvek druhu, a to kňazov svetských i reholných.

§ 2. 1. Biskupovi prináleží riadiť poriadok koncelebrovania vo svojej diecéze.

2. Nech sa však každému kňazovi ponechá možnosť sláviť svätú omšu individuálne, ale nie v tom istom čase a v tom istom kostole, kde sa práve koncelebroje, a nie na Zelený štvrtok.

58. Nech sa zostaví nový obrad koncelebrácie a nech sa zaradi do Rímskeho pontifikálu a Rímskeho misála.

TRETIA KAPITOLA

OSTATNÉ SVIATOSTI A SVÄTENINY

Podstata sviatostí

59. Sviatosti sú zamerané na posväcovanie človeka, na budovanie Kristovho tela a napokon na vzdávanie úcty Bohu. Ako znaky majú však aj úlohu poučovať. Vieru nielen predpokladajú, ale ju slovami a obradnými úkonmi aj živia, posilňujú a vyjadrujú. Preto sa volajú sviatosťami viery. Udeľujú milosť, ale ich slávenie zároveň veľmi dobre uspôsobuje veriacich, aby túto milosť prijímali s úžitkom, aby správne uctievali Boha a aby konali skutky lásky.

Preto je nanajvýš dôležité, aby veriaci ľahko chápali sviatostné znaky a čo najhorlivejšie pristupovali k sviatostiam, ktoré sú ustanovené na udržovanie kresťanského života.

Sväteniny

60. Svätá matka Cirkev ustanovila okrem toho aj sväteniny. Sú to posvätné znaky, ktorými sa, určitým napodobením sviatostí, naznačujú a na orodovanie Cirkvi dosahujú najmä duchovné účinky. Sväteniny pripravujú ľudí na prijatie hlavného účinku sviatostí a posväcujú rozličné okolnosti života.

61. A tak liturgia sviatostí a svätenín spôsobuje, že pre dobre disponovaných veriacich sú takmer všetky udalosti života posväcované Božou milosťou vyvierajúcou z Kristovho veľkonočného tajomstva utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania, z ktorého čerpajú svoju účinnosť všetky sviatosti a sväteniny. Tak sa takmer každé správne používanie hmotných vecí dá zamerať na posvätenie človeka a oslavu Boha.

Potrebné reformy sviatostných obradov

62. Postupom času prenikli do obradov sviatostí a svätenín isté prvky, ktoré dnes znejasňujú ich povahu a cieľ. Preto v nich treba niektoré veci prispôbiť súčasným potrebám. Posvätný

koncil ustanovil o ich úprave toto:

Jazyk

63. Pretože pri vysluhovaní sviatostí a svätenín môže byť pre ľud často užitočné používanie jeho jazyka, má sa mu dať väčší priestor podľa týchto pravidiel:

a) Pri vysluhovaní sviatostí a svätenín možno používať národný jazyk podľa článku 36.

b) Kompetentná územná cirkevná autorita, o ktorej sa hovorí v článku 22, § 2 tejto konštitúcie, má podľa nového vydania Rímskeho rituála čím skôr pripraviť partikulárne rituály prispôbolené potrebám jednotlivých krajín, aj čo sa týka jazyka, a tie nech sa po preskúmaní Apoštolskou stolicou používajú v príslušných krajinách. Pri vypracúvaní týchto rituálov alebo osobitných zbierok obradov nech sa nevynechajú inštrukcie uvedené v Rímskom rituáli pred jednotlivými obradmi, či už sú pastoračné, alebo sa týkajú rubriek, alebo majú osobitný spoločenský význam.

Katechumenát

64. Treba obnoviť viacstupňový katechumenát dospelých a uviesť ho do praxe podľa úsudku miestneho ordinára. Tým sa má dosiahnuť to, aby sa čas katechumenátu určený na primerané poučenie posväcoval posvätnými obradmi, slávenými v istom časovom poradí.

Reforma krstných obradov

65. Na misijných územiach je dovolené popri tom, čo sa nachádza v kresťanskej tradícii, prijať aj také prvky z obradov iniciácie, ktoré sa používajú v obyčajoch jednotlivých národov, pokiaľ sa dajú podľa článkov 37 - 40 tejto konštitúcie prispôbiť kresťanskému obradu.

66. Nech sa zrevidujú obidva obrady krstu dospelých, tak jednoduchší, ako aj - so zreteľom na obnovený katechumenát - slávnostný, a do Rímskeho misála nech sa zaradi osobitná omša „pri udeľovaní krstu“.

67. Nech sa zreviduje obrad krstu detí a prispôbobi skutočnému stavu nemlúvniat. V obrade samom nech jasnejšie vyniká úloha rodičov a krstných rodičov a ich povinnosti.

68. V obrade krstu sa má pamätať na prispôsobenia v prípade veľkého počtu krstencov, ktoré sa budú môcť používať podľa úsudku miestneho ordinára. ďalej sa má zostaviť kratší obrad, ktorý budú môcť použiť predovšetkým katechéti v misijných krajinách a všeobecne v nebezpečenstve smrti každý veriaci, keď nie je naporúdzi kňaz ani diakon.

69. Namiesto obradu zvaného „Obrad na doplnenie častí vynechaných pri núdzovom krste dieťaťa“ má sa zostaviť nový, ktorým sa zreteľnejšie a vhodnejšie naznačí, že nemluvňa pokrstené podľa kratšieho obradu už bolo prijaté do spoločenstva Cirkvi.

Podobne sa má zostaviť nový obrad pre platne pokrstených konvertitov na katolícku vieru, ktorý nech zvýrazňuje, že sú prijímaní do spoločenstva Cirkvi.

70. Mimo Veľkonočného obdobia možno v samom krstnom obrade požehnať krstnú vodu schválenou kratšou formulou.

Reforma obradu birmovania

71. Nech sa zreviduje aj obrad birmovania, aby jasnejšie vynikol vnútorný súvis tejto sviatosti s celým uvádzaním do kresťanského života. Preto je príhodné, aby prijatiu tejto sviatosti predchádzalo obnovenie krstných sľubov.

Ak sa uzná za vhodné, môže sa birmovanie udeľovať v omši. Pre obrad mimo omše nech sa pripraví text, ktorý by sa použil ako úvod.

Obnova obradu sviatosti pokánia

72. Obrady a formuly sviatosti pokánia nech sa zrevidujú tak, aby jasnejšie vystihovali povahu a účinok sviatosti.

Sviatosť pomazania chorých

73. Posledné pomazanie, ktoré možno nazvať aj - a to prilihavejšie - pomazanie chorých, nie je sviatosťou iba tých, ktorí sa ocitajú v posledných chvíľach života. Preto vhodný čas na prijatie tejto sviatosti je isto už vtedy, keď veriaci pre chorobu alebo starobu začína byť v nebezpečenstve smrti.

74. Popri obradoch na oddelené udeľovanie pomazania chorých a viatika má sa zostaviť aj súvislý obrad, podľa ktorého sa chorému udelí pomazanie po spovedi a pred prijatím viatika.

75. Počet jednotlivých pomazaní nech sa náležite prispôsobí a modlitby sprevádzajúce obrad pomazania chorých nech sa upravujú tak, aby zodpovedali rozličným podmienkam chorých prijímajúcich túto sviatosť.

Reforma obradu sviatostných svätení

76. Obrady vysviacky nech sa upravujú vzhľadom na úkony aj na texty. Príhovory biskupa na začiatku každej vysviacky alebo konsekrácie môžu byť v národnom jazyku.

Pri biskupskej konsekrácii môžu vkladať ruky všetci prítomní biskupi.

Reforma obradu sviatosti manželstva

77. Obrad slávenia manželstva, ktorý je v Rímskom rituáli, má sa upraviť a obohatiť tak, aby jasnejšie naznačoval milosť sviatosti a zdôrazňoval povinnosti manželov.

„Ak sa v niektorých krajinách používajú pri slávení sviatosti manželstva iné chvályhodné zvyky a obrady, posvätný koncil si veľmi želá, aby sa zachovali.“⁴¹

Okrem toho sa kompetentnej územnej cirkevnej autorite, o ktorej sa hovorí v článku 22, § 2 tejto konštitúcie, dáva podľa článku 63 splnomocnenie vypracovať svoj vlastný obrad

zodpovedajúci miestnym a národným zvykom; pritom však v platnosti zostáva zákon, že asistujúci kňaz má žiadať a prijať súhlas stránok uzavierajúcich manželstvo.

78. Sobáš nech sa spravidla slávi v omši po evanjeliu a homílii, pred modlitbou veriacich. Požehnanie nevesty sa má vhodne upraviť tak, aby sa v ňom zdôraznila rovnaká povinnosť vzájomnej vernosti pre oboch manželov, a môže sa predniesť v národnom jazyku.

Ak sa však sviatosť manželstva slávi mimo omše, nech sa na začiatku obradu číta epištola a evanjelium z omše za ženícha a nevestu a nech sa ženíchovi a neveste vždy udelí požehnanie.

Obnova svätenín

79. Sväteniny sa majú upraviť v zmysle prvotnej smernice o vedomej, aktívnej a ľahko uskutočniteľnej účasti veriacich a so zreteľom na potreby našich čias. Do rituálov, ktoré majú byť upravené podľa článku 63, možno, ak treba, pridať aj nové sväteniny.

Vyhradených požehnaní nech je čo najmenej, a to vyhradených len biskupom alebo ordinárom.

Treba sa postarať o to, aby aspoň v osobitných okolnostiach a so súhlasom ordinára mohli niektoré sväteniny udeľovať aj laici, ktorí majú náležité vlastnosti.

Skladanie rehoľných sľubov

80. Obrad zasvätenia panien, ktorý je v Rímskom pontifikáli, je potrebné podrobiť revízii.

Okrem toho treba zostaviť obrad skladania a obnovenia rehoľných sľubov a to tak, aby prispel k väčšej jednote, skromnosti a dôstojnosti. Majú ho použiť tí, ktorí konajú profesiu alebo obnovujú rehoľné sľuby v omši, pričom zostáva nedotknuté partikulárne právo.

Chvályhodné je, ak sa skladanie rehoľných sľubov koná počas omše.

Úprava pohrebných obradov

81. Pohrebné obrady majú zreteľnejšie vyjadrovať veľkonočnú povahu kresťanskej smrti a takisto majú lepšie zodpovedať podmienkam a tradíciám jednotlivých krajín, a to aj liturgickou farbou.

82. Obrad pohrebu detí sa má upraviť a doplniť o vlastnú omšu.

ŠTVRTÁ KAPITOLA

POSVÄTNÉ OFÍCIUM

Posvätné ofícium - dielo Krista a Cirkvi

83. Najvyšší kňaz novej a večnej zmluvy Ježiš Kristus vzal na seba ľudskú prirodzenosť a tak priniesol do tohto pozemského vyhnanstva pieseň chvály, ktorá sa spieva v nebi po celú

večnosť. On spája so sebou celé ľudské spoločenstvo a pridružuje ho k sebe pri spievaní tohto božského spevu chvály.

Kristus totiž pokračuje v tomto kňazskom úrade prostredníctvom svojej Cirkvi, ktorá neprestajne chváli Pána a prihovára sa za spásu celého sveta nielen slávením Eucharistie, ale aj inými spôsobmi, predovšetkým modlitbou posvätného ofícia.

84. Posvätné ofícium je podľa starobylej kresťanskej tradície zostavené tak, aby sa posväcoval priebeh celého dňa i noci chválou Boha. A keď tento obdivuhodný chválospev náležite prednášajú kňazi a iné na základe cirkevného ustanovenia na to poverené osoby alebo veriaci, ktorí sa ho modlia spolu s kňazom schválenou formou, vtedy je to naozaj hlas samej nevesty, ktorá sa prihovára Ženíchovi, ba je to aj modlitba, ktorú Kristus spolu s jeho mystickým telom prednáša Otcovi.

85. Preto všetci, ktorí konajú túto modlitbu, plnia povinnosť Cirkvi a zároveň majú účasť na najvyššej cti Kristovej nevesty, lebo keď Bohu vzdávajú chválu, stoja pred Božím trónom v mene matky Cirkvi.

Pastoračná hodnota posvätného ofícia

86. Kňazi, ktorí sa venujú posvätnej pastoračnej službe, sa budú modliť posvätné ofícium tým zapálenejšie, čím živšie si uvedomia, že majú zachovať Pavlovo napomenutie: „Bez prestania sa modlite“ (1 Sol 5, 17). Dielu totiž, na ktorom pracujú, môže dať účinnosť a vzrast jedine Pán, ktorý povedal: „Bezo mňa nemôžete nič urobiť“ (Jn 15, 5). Preto keď apoštoli ustanovili diakonov, povedali: „My sa budeme celkom venovať modlitbe a službe slova“ (Sk 6, 4).

87. Aby sa však kňazi a ostatní členovia Cirkvi mohli za daných okolností lepšie a dokonalejšie modliť posvätné ofícium, posvätný koncil, pokračujúc v obnove, ktorú požehnane začala Apoštolská stolica, uznal za dobré ustanoviť vzhľadom na ofícium rímskeho obradu nasledovné:

Úprava tradičného usporiadania

88. Keďže cieľom ofícia je posvätenie dňa, má sa tradičné usporiadanie ofícia upraviť tak, aby sa jeho jednotlivým častiam - hodinám, nakoľko je to možné, vrátil pravý čas; zároveň však treba brať do úvahy súčasné životné podmienky najmä tých, ktorí sa venujú apoštolskej činnosti.

Smernice na reformu posvätného ofícia

89. Preto sa pri reforme ofícia majú zachovať tieto smernice:

a) Chvály ako ranná modlitba a večery ako večerná modlitba sú podľa úctyhodnej tradície celej Cirkvi dva základné piliere každodenného ofícia, a preto ich treba pokladať za hlavné

hodiny a ako také ich aj sláviť.

b) Kompletórium sa má upraviť tak, aby vhodne zodpovedalo zakončeniu dňa.

c) Hodina zvaná matutínium, hoci v chóre si má naďalej podržať róz nočnej chvály, sa má upraviť tak, aby sa mohla recitovať v ktorúkoľvek hodinu dňa, a má mať menej žalmov a dlhšie čítania.

d) Hodina zvaná príma sa má zrušiť.

e) Menšie hodiny - tercia, sexta a nona - sa majú v chóre zachovávať. Mimo chóru možno si z troch vybrať jednu, ktorá najlepšie zodpovedá časti dňa.

Posvätné ofícium - zdroj nábožnosti

90. Keďže posvätné ofícium ako verejná modlitba Cirkvi je zároveň zdrojom nábožnosti a pokrmom osobnej modlitby, kňazom a všetkým, ktorí sa na ňom zúčastňujú, je adresovaná naliehavá prosba v Pánovi, aby sa pri jeho modlení myseľ zhodovala s hlasom. Na lepšie dosiahnutie toho si majú získať plnšie liturgické a biblické vzdelanie, najmä pokiaľ ide o žalmy.

Nech sa teda tento úctyhodný odveký poklad rímskeho ofícia pri nastávajúcej reforme prispôsobí tak, aby ho mohli v širšej miere a ľahšie používať tí, ktorým sa zveruje.

Rozdelenie žalmov

91. Aby sa mohlo usporiadanie hodín navrhnuté v článku 89 skutočne zachovať, majú sa žalmy rozvrhnúť už nie na jeden týždeň, ale na dlhší časový úsek.

Nech sa čím skôr dokončí úspešne začatá revízia žaltára, pričom sa má brať do úvahy cirkevná latinčina, jej liturgické použitie i v speve, ako aj celá tradícia latinskej Cirkvi.

Poriadok čítaní

92. Pri čítaní treba zachovať nasledujúce normy:

a) Čítania zo Svätého písma sa majú usporiadať tak, aby poklady Božieho slova boli v plnšom rozsahu ľahko prístupné.

b) Čítania z diel cirkevných otcov, učiteľov a spisovateľov sa majú vybrať vhodnejšie.

c) Čítaniam o mučeníctve a živote svätých treba vrátiť historickú vierohodnosť.

Hymny

93. Pokiaľ sa to uzná za vhodné, hymny nech sa uvedú do pôvodnej podoby, pričom treba odstrániť alebo zmeniť to, čo má mytologický nádych, alebo čo celkom nezodpovedá kresťanskej zbožnosti. Podľa okolností nech sa z hymnických zbierok preberú aj iné hymny.

Kedy sa treba modliť hodiny

94. Aby sa deň naozaj posvätil a aby sa jednotlivé časti posvätného ofícia recitovali s

duchovným úžitkom, je lepšie, keď sa modlitba hodín bude konať v čase, ktorý je najbližšie k skutočnému času jednotlivých kánonických hodín.

Závaznosť posvätného ofícia

95. Spoločenstvá povinné modliť sa v chóre musia okrem konventnej omše denne sláviť v chóre posvätné ofícium, a to:

- a) rády kanonikov, mníchov, mníšok a iných rehoľníkov, ktorí majú povinnosť modliť sa v chóre na základe práva alebo konštitúcií, celé ofícium;
- b) katedrálne a kolegiátne kapituly tie časti ofícia, ktoré im ukladá všeobecné alebo partikulárne právo;
- c) všetci členovia uvedených spoločenstiev, ktorí prijali vyššie svätenia alebo zložili slávnostné sľuby, s výnimkou laických rehoľných osôb, musia sa tie hodiny, ktoré sa nemodlili v chóre, modliť sami.

96. Klerici, ktorí nie sú viazaní modlitbou v chóre a prijali vyššie svätenia, sú podľa článku 89 povinní každodenne sa modliť celé ofícium, a to buď spoločne, alebo sami.

97. Vhodné zámény posvätného ofícia za iné liturgické úkony nech vymedzia rubriky.

V jednotlivých prípadoch a z oprávneného dôvodu môžu ordinári úplne alebo čiastočne dišpenzovať svojich podriadených od povinnosti modliť sa ofícium alebo im ho zameniť za niečo iné.

98. Členovia ktoréhokolvek inštitútu stavov dokonalosti, ktorí sa podľa svojich konštitúcií modlia niektoré časti posvätného ofícia, konajú tým verejnú modlitbu Cirkvi.

Rovnako konajú verejnú modlitbu Cirkvi, ak sa modlia podľa konštitúcií „malé ofícium“, pokiaľ je zostavené na spôsob posvätného ofícia a riadne schválené.

Spoločná modlitba posvätného ofícia

99. Keďže posvätné ofícium je hlasom Cirkvi, čiže celého mystického tela verejne vzdávajúceho chválu Bohu, odporúča sa, aby klerici, ktorí nie sú viazaní modlitbou v chóre, a najmä kňazi, ktorí žijú spoločne alebo sa stretávajú, modlili sa spoločne aspoň niektorú časť posvätného ofícia.

Všetci však, či sa modlia ofícium v chóre, alebo spoločne, majú túto úlohu, ktorá im bola zverená, vykonávať čo najdokonalejšie, a to tak s vnútornou nábožnosťou ducha, ako aj s vonkajším správaním.

Okrem toho je lepšie, ak sa posvätné ofícium v chóre alebo pri spoločnom prednese podľa okolností spieva.

Účasť veriacich na posvätnom ofíciu

100. Duchovní pastieri sa majú postarať, aby sa v nedele a na väčšie sviatky hlavné hodiny, najmä vešpery, slávil v kostole spoločne. Aj laikom sa odporúča, aby recitovali posvätné

ofícium buď s kňazmi, alebo sami spoločne, alebo každý sám.

Latinčina v posvätnom ofícii

101. § 1. Podľa odvekej tradície latinského obradu majú klerici pri posvätnom ofícii zachovať latinský jazyk. Ordinár však v jednotlivých prípadoch môže dovoliť používať preklad v národnom jazyku, pripravený podľa článku 36, tým klerikom, ktorým používanie latinčiny vážne prekáža v náležitej modlitbe ofícia.

§ 2. Mníškam a členom inštitútov stavov dokonalosti, mužom neklerikom i ženám môže kompetentný predstavený dovoliť používať národný jazyk v posvätnom ofícii, a to aj pri slávení v chóre, ak je preklad schválený.

§ 3. Každý klerik, ktorý je viazaný posvätným ofíciom, ak sa ho modlí v národnom jazyku spolu s veriacimi alebo s tými, o ktorých sa hovorí v § 2, splní svoju povinnosť, pokiaľ je preklad schválený.

PIATA KAPITOLA

LITURGICKÝ ROK

Zmysel liturgického roka

102. Svätá matka Cirkev si pokladá za povinnosť v stanovené dni v priebehu roka posvätnou pamiatkou oslavovať spasiteľné dielo svojho božského Ženicha. Každý týždeň v deň, ktorý nazvala Pánovým, slávi pamiatku Pánovho zmŕtvychvstania, ktoré okrem toho raz do roka slávi spolu s jeho požehnaným umučením najväčšou slávnosťou Velkej noci.

V ročnom cykle však postupne rozvíja celé Kristovo tajomstvo, a to od vtelenia a narodenia až po nanebovstúpenie Pána, po Turíce a po očakávanie blaženej nádeje a Pánovho príchodu.

Keď takto pripomína tajomstvá vykúpenia, otvára veriacim bohatstvo spasiteľných činov a zásluh svojho Pána, takže sa v každom čase stávajú istým spôsobom prítomnými, aby sa veriaci dostávali s nimi do styku a naplňala ich milosť spásy.

103. Pri slávení tohto ročného cyklu Kristových tajomstiev si svätá Cirkev s osobitnou láskou uctieva preblahoslavenú Bohorodičku Máriu, ktorá je nerozlučne spätá so spasiteľným dielom svojho Syna. V nej obdivuje a velebí vynikajúce ovocie vykúpenia a ako v prečistom obraze s radosťou kontempluje to, čím ona celá túži a dúfa byť.

104. Do tohto ročného cyklu Cirkev zaradila aj spomienky na mučeníkov a iných svätých, ktorí mnohotvárnou milosťou privedení k dokonalosti, dosiahli už večnú spásu, spievajú v nebi dokonalú chválu Bohu a orodujú za nás.

V deň narodenia svätých pre nebo Cirkev ohlasuje veľkonočné tajomstvo vo svätých, ktorí trpeli s Kristom a spolu s ním sú oslávení; predkladá veriacim ich príklady, ktoré všetkých priťahujú skrze Krista k Otcovi, a pre ich zásluhy vyprosuje Božie dobrodenia.

105. Cirkev napokon v rozličných obdobiach roka podľa tradičných spôsobov prehľbuje duchovný život veriacich nábožnými úkonmi duše i tela, poučovaním, modlitbou a skutkami pokánia a milosrdenstva.

Preto posvätný koncil uznal za dobré stanoviť nasledovné:

Znovuocenenie nedele

106. Podľa apoštolskej tradície, ktorá má svoj pôvod v samom dni Kristovho zmŕtvychvstania, Cirkev slávi veľkonočné tajomstvo každý ôsmy deň, ktorý sa právom volá Pánov deň alebo nedeľa. V tento deň sú kresťania povinní zhromaždiť sa, aby počúvali Božie slovo a zúčastnili sa na Eucharistii a tak slávili pamiatku umučenia, zmŕtvychvstania a slávy Pána Ježiša a vzdávali vďaky Bohu, ktorý ich „vzkriesením Ježiša Krista z mŕtvych znovuzrodil pre živú nádej“ (1 Pt 1, 3). Preto je Pánov deň prvotným sviatočným dňom a tak ho aj treba predkladať a odporúčať nábožnosti veriacich, aby sa zároveň stal dňom radosti a odpočinku od práce. Iným slávnostiam nech sa nedáva pred ním prednosť, iba ak by boli naozaj veľmi významné, lebo on je základom a jadrom celého liturgického roka.

Úprava liturgického roka

107. Liturgický rok treba upraviť tak, aby sa v súlade s podmienkami našich čias zachovali alebo obnovili tradičné zvyky a poriadky posvätných období a ponechal ich pôvodný ráz a tak sa v slávení tajomstiev kresťanského vykúpenia, ale najmä veľkonočným tajomstvom náležite živila nábožnosť veriacich. A keby si miestne podmienky nevyhnutne vyžadovali nejaké prispôbenia, majú sa urobiť podľa článkov 39 a 40.

108. Mysieť veriacich treba zameriavať predovšetkým na sviatky Pána, ktorými sa cez rok slávia tajomstvá spásy. Preto vlastné časti liturgického obdobia majú dostať patričné miesto pred sviatkami svätých, aby sa náležite slávil celý cyklus tajomstiev spásy.

Pôstne obdobie

109. Dvojaký ráz Pôstneho obdobia sa má v plnom svetle prejaviť tak v liturgii, ako aj v liturgickej katechéze. Toto obdobie predovšetkým spomienkou alebo prípravou na krst a pokáním privádza veriacich k tomu, aby horlivejšie počúvali Božie slovo, venovali sa modlitbe a tak sa pripravovali na slávenie veľkonočného tajomstva.

a) Preto sa majú v hojnejšej miere využiť krstné prvky vlastné pôstnej liturgii, a ak je vhodné, treba prevziať aj iné prvky z dávnejšej tradície;

b) to isté je potrebné povedať o prvkoch kajúcnosti. V katechéze sa má veriacim zároveň so sociálnymi následkami hriechu prízvukovať osobitný aspekt pokánia, ktorý odsudzuje hriech ako urážku Boha. Pritom nech sa nezabúda na úlohu Cirkvi v konaní pokánia a nech sa naliehavo vyzýva na modlitbu za hriešnikov.

110. Pokánie v Pôstnom období má byť nielen vnútorné a individuálne, ale aj vonkajšie a sociálne. Pôstna prax sa však má podporovať primerane možnostiam dnešnej doby a

jednotlivých krajín, ako aj životným podmienkam veriacich, a authority, o ktorých sa hovorí v článku 22, ju majú odporúčať.

Všade treba zachovať posvätný veľkonočný pôst na Veľký piatok, v deň umučenia a smrti Pána, a podľa okolností ho predĺžiť aj na Bielu sobotu, aby tak každý s povzneseným a otvoreným srdcom dospel k radostiam Nedele Pánovho zmŕtvychvstania.

Sviatky svätých

111. Cirkev si podľa tradície uctieva svätých a má v úcte aj ich autentické relikvie a obrazy. Veď sviatky svätých ohlasujú obdivuhodné Kristove skutky v jeho služobníkoch a veriacim poskytujú vhodné príklady na nasledovanie.

Aby sviatky svätých nemali prevahu nad sviatkami, v ktorých sa pripomínajú vlastné tajomstvá spásy, viaceré z nich nech sa ponechajú na slávenie jednotlivým partikulárnym cirkvám alebo národom, prípadne rehoľným rodinám; na celú Cirkev nech sa rozšíria iba sviatky tých svätých, ktorí majú naozaj univerzálny význam.

ŠIESTA KAPITOLA

LITURGICKÁ HUDBA

Dôstojnosť sakrálnej hudby

112. Hudobná tradícia všeobecnej Cirkvi je poklad neoceniteľnej hodnoty. Vyniká nad ostatné umelecké prejavy najmä preto, lebo ako posvätný spev spojený so slovami je potrebnou alebo integrálnou súčasťou slávnostnej liturgie.

A naozaj, posvätný spev vyzdvihuje tak Sväté písmo,⁴² ako aj cirkevní otcovia a rímski veľkňazi, ktorí v poslednom období, počínajúc svätým Píom X., presnejšie objasnili služobnú úlohu sakrálnej hudby v bohoslužbe.

Sakrálna hudba bude teda tým posvätnjšia, čím tesnejšie bude spätá s liturgickým slávením, či už tým, že vrúcnejšie vyjadrí modlitbu alebo podporí jednomyselnosť, alebo tým, že dodá posvätným obradom slávnostnejší ráz. Pritom Cirkev schvaľuje všetky formy pravého umenia, ktoré majú náležité vlastnosti, a pripúšťa ich do Božieho kultu.

Preto posvätný koncil, zachovávajúc normy a predpisy cirkevnej tradície a disciplíny a majúc na zreteli cieľ sakrálnej hudby, čiže Božiu slávu a posväcovanie veriacich, stanovuje:

Slávnostná liturgia

113. Liturgický úkon nadobúda dôstojnejší ráz, keď sa bohoslužby konajú slávnostne so spevom, za asistencie posvätných služobníkov a za aktívnej účasti veriacich.

Čo sa týka používania jazyka, nech sa zachovávajú predpisy článku 36; čo sa týka omše, predpisy článku 54; vzhľadom na sviatosť článok 63 a na posvätné ofícium článok 101.

114. Poklad sakrálnej hudby treba čo najstarostlivejšie uchovávať a zveľaďovať. Nech sa

neúnavne podporujú spevácke zbory, najmä pri katedrálnych chrámoch. Biskupi a ostatní duchovní pastieri sa majú horlivo starať, aby pri každom posvätnom úkone, ktorý sa koná so spevom, mohlo mať celé zhromaždenie veriacich aktívnu účasť, im vlastnú podľa článku 28 a 30.

Hudobná formácia

115. Veľký význam treba pripisovať hudobnej formácii a praxi v seminároch, v mužských i ženských reholných noviciátoch a reholných študijných domoch i v ostatných katolíckych inštitútoch a školách. Na dosiahnutie takejto formácie treba starostlivo pripraviť učiteľov, ktorí majú vyučovať sakrálnu hudbu.

Okrem toho sa odporúča, aby sa podľa vhodnosti založili vyššie inštitúty pre sakrálnu hudbu. Hudobníkom, spevákom a predovšetkým deťom sa má poskytnúť aj pravá liturgická formácia.

Gregoriánsky a polyfonický spev

116. Cirkev pokladá gregoriánsky spev za vlastný rímskej liturgii, a preto má mať pri liturgických úkonoch za rovnakých podmienok prvé miesto.

Iné druhy sakrálnej hudby, najmä však polyfónia, sa pri bohoslužbách nijako nevylučujú, ak zodpovedajú duchu liturgického úkonu podľa článku 30.

117. Treba dokončiť typové vydanie kníh gregoriánskeho spevu a pripraviť aj kritické vydanie kníh, ktoré už vyšli po reforme svätého Pia X.

Okrem toho bude osožné pripraviť vydanie s jednoduchšími nápevmi pre menšie kostoly.

Ludové náboženské spevy

118. Treba aktívne podporovať ľudový náboženský spev, aby pri pobožnostiach a náboženských sláveniach, ba i pri samých liturgických úkonoch mohli zaznievať hlasy veriacich, a to podľa smerníc a predpisov rubriík.

Sakrálna hudba v misiách

119. Keďže v niektorých krajinách, najmä v misiách, žijú národy s vlastnou hudobnou tradíciou, ktorá má veľký význam v ich náboženskom a spoločenskom živote, má sa tejto hudbe dostať patričné uznanie a primerané miesto tak pri utváraní ich náboženského cítenia, ako aj pri prispôbovaní kultu ich povahe v zmysle článkov 39 a 40.

Preto pri hudobnej formácii misionárov treba starostlivo dbať o to, aby, podľa možností, vedeli uplatňovať tradičnú hudbu týchto národov tak v školách, ako aj pri posvätných úkonoch.

Organ a hudobné nástroje

120. Píšťalový organ nech je v latinskej Cirkvi vo veľkej úcte ako tradičný hudobný nástroj, ktorého zvuk vie dodať cirkevným obradom obdivuhodný lesk a mohutne povznáša myseľ k Bohu a k nebeským veciam.

Iné nástroje možno pripustiť v bohoslužbe podľa úsudku a so súhlasom kompetentnej územnej cirkevnej vrchnosti podľa článkov 22, § 2, 37 a 40, ak sú vhodné na posvätný cieľ alebo sa dajú naň prispôbiť, ak zodpovedajú dôstojnosti chrámu a naozaj podporujú duchovný rast veriacich.

Poslanie skladateľov

121. Hudobní umelci preniknutí kresťanským duchom majú si byť vedomí, že sú povolání rozvíjať sakrálnu hudbu a zvelaďovať jej dedičstvo.

Nech komponujú skladby s vlastnosťami pravej sakrálnej hudby, ktoré by mohli spievať nielen väčšie spevácke zbory, ale vyhovovali by aj menším zborom a napomáhali aktívnu účasť celého zhromaždenia veriacich.

Texty určené na posvätný spev nech sú v súlade s katolíckym učením ba nech sa vyberajú najmä zo Svätého písma a z liturgických prameňov.

SIEDMA KAPITOLA

SAKRÁLNE UMENIE A LITURGICKÉ PREDMETY

Dôstojnosť sakrálneho umenia

122. Medzi najvznešenejšie činnosti ľudského ducha sa plným právom počítajú výtvarné umenia, predovšetkým umenie náboženské a jeho vrchol – sakrálna umenie. Svojou povahou sa zameriavajú na nekonečnú Božiu krásu, ktorú majú nejakým spôsobom vyjadriť v ľudských dielach, a sú tým viac zasvätené Bohu, jeho chvále a sláve, čím viac majú za cieľ iba to, aby svojimi dielami čo najviac prispeli k nábožnému zameraniu ľudských myslí na Boha.

Dobrotivá matka Cirkev bola preto vždy priateľkou výtvarných umení. Neprestajne sa uchádzala o ich vznešenú službu a sama vychovávala umelcov hlavne preto, aby veci patriace k posvätnému kultu boli naozaj dôstojné a vkusné ako znaky a symboly nadprirodzených skutočností. Cirkev sa okrem toho vždy oprávnene pokladala za ich posudzovateľa, keď rozhodovala, ktoré umelecké diela sú v súlade s vierou, nábožnosťou a zákonmi posvätnej Tradície, a preto sa pokladajú za vhodné na posvätnú službu.

S osobitnou starostlivosťou dbala Cirkev o to, aby posvätné predmety boli svojou dôstojnosťou a krásou na ozdobu bohoslužby. Pritom pripúšťala také zmeny v materiáli, vo forme i výzdobe, ktoré v priebehu čias prinášal rozvoj techniky.

Preto v tejto veci otcovia koncilu uznali za vhodné rozhodnúť nasledovne:

Sloboda umeleckých štýlov

123. Cirkev nepokladala nijaký umelecký štýl za svoj vlastný, ale podľa povahy a životných

podmienok národov, ako aj podľa požiadaviek rozličných obradov pripúšťala umelecké formy každého obdobia. Tak počas stáročí vytvorila umelecký poklad, ktorý treba opatrovať so všetkou starostlivosťou. Aj umenie našej doby a všetkých národov i krajín má mať v Cirkvi slobodu tvorby, ak s náležitou vážnosťou a úctou slúži posvätným priestorom a posvätným obradom. Tak sa bude môcť svojím hlasom pripojiť k obdivuhodnému hymnu chvály, ktorým vynikajúci umelci oslávili katolícku vieru v minulých storočiach.

124. Ordinári majú dbať, aby pri napomáhaní a podpore pravého sakrálneho umenia mali na zreteli skôr vznešenú krásu než číru pompéznosť. To platí aj o posvätných rúchach a o posvätnej výzdobe.

Biskupi nech bedlia, aby sa do Božieho domu a na iné posvätné miesta nedostali diela, ktoré sú v rozpore s vierou a mravmi alebo s kresťanskou nábožnosťou a ktoré urážajú pravé kresťanské cítenie či už zvráteným stvárnením, alebo sú z umeleckej stránky nedostatočné, priemerné, alebo ide o napodobeninu umenia.

Pri stavbe posvätných budov treba pozorne dbať, aby boli vhodné na liturgické úkony a umožňovali aktívnu účasť veriacich.

125. Nezmenená sa má zachovať prax predkladať v kostoloch posvätné obrazy na úctu veriacim. Majú sa však vystavovať v menšom počte a v primeranom usporiadaní, aby nevzbudzovali v kresťanskom ľude počudovanie ani nenapomáhali nie celkom správnu nábožnosť.

126. Pri posudzovaní umeleckých diel majú si miestni ordinári vypočuť mienku diecéznej komisie pre sakrálne umenie, prípadne aj iných odborných znalcov, ako aj komisií, o ktorých sa hovorí v článkoch 44, 45 a 46.

Ordinári majú osobitne bdieť nad tým, aby bohoslužobné predmety alebo vzácne umelecké diela, ktoré sú ozdobou Božieho domu, neboli odcudzené, ani sa nestratili.

Formácia umelcov

127. Biskupi - či už sami, alebo prostredníctvom súcich kňazov, odborne vzdelaných a milovníkov umenia - nech venujú umelcom starostlivosť a uvádzajú ich do ducha sakrálneho umenia a posvätné liturgie.

Okrem toho sa odporúča tam, kde sa to uzná za vhodné, zakladať školy alebo akadémie sakrálneho umenia na vzdelávanie umelcov.

Všetci umelci, ktorí podnecovaní svojím tvorivým nadaním chcú oslavovať Boha v Cirkvi, majú mať vždy na pamäti, že ide o určitý spôsob posvätného napodobňovania Boha Stvoriteľa a o diela určené na katolícky kult, na duchovné povznesenie veriacich, ich zbožnosti a na ich náboženské vzdelanie.

Revízia zákonodarstva o sakrálnom umení

128. Nech sa čím skôr súčasne s liturgickými knihami upravia podľa článku 25 kánony a

cirkevné ustanovenia, ktoré sa vzťahujú na súbor vonkajších vecí patriacich k posvätnému kultu, predovšetkým pokiaľ ide o dôstojnú a vhodnú stavbu posvätných budov, o tvar a stavbu oltárov, o vznešený vzhľad, umiestnenie a bezpečnosť eucharistického svätostánku, o primerané a čestné umiestnenie krstiteľnice, o vhodné kritériá dispozície svätých obrazov, zariadenia a výzdoby. Ustanovenia, ktoré už celkom nezodpovedajú obnovenej liturgii, majú sa upraviť alebo zrušiť; tie však, ktoré vyhovujú, treba ponechať alebo znova zaviesť.

V tejto súvislosti, najmä čo sa týka materiálu a tvaru posvätných predmetov a bohoslužobných rúch, sa biskupským zborom jednotlivých území udeľuje podľa článku 22 tejto konštitúcie právomoc prispôbiť ich miestnym potrebám a zvykom.

Umelecká formácia kňazov

129. Klerici sa počas filozofických a teologických štúdií majú oboznámiť aj s dejinami a vývojom sakrálneho umenia, ako i so zdravými zásadami, na ktorých majú spočívať diela sakrálneho umenia, aby si vedeli vážiť a chrániť úctyhodné cirkevné pamiatky a vedeli umelcom vhodne radiť pri tvorbe ich diel.

Pontifikálne insígnie

130. Vhodné je, aby sa používanie pontifikálnych insígnií vyhradilo cirkevným osobám, ktoré majú biskupské svätenie alebo nejakú osobitnú jurisdikciu.

DODATOK

Vyhlásenie

Druhého vatikánskeho koncilu o reforme kalendára

Posvätný Druhý vatikánsky koncil pokladá za významné želanie mnohých, aby sa sviatok Veľkej noci ustálil na určitú nedeľu a aby sa prijal stály kalendár. Po dôkladnom zvážení všetkých dôsledkov, ktoré by mohli zo zavedenia nového kalendára vyplývať, vyhlasuje:

1. Posvätný koncil nie je proti tomu, aby sa sviatok Veľkej noci ustálil na určitú nedeľu v gregoriánskom kalendári, ak s tým súhlasia tí, ktorých sa to týka, najmä bratia oddelení od spoločenstva s Apoštolskou stolicou.
2. Posvätný koncil takisto vyhlasuje, že sa nestavia proti pokusom zaviesť v občianskej spoločnosti nemenný kalendár.

Avšak z rôznych systémov navrhovaných na stanovenie ustáleného kalendára a na jeho zavedenie v občianskej spoločnosti Cirkev akceptuje iba tie, ktoré zachovávajú a obhajujú týždeň siedmich dní s nedeľou a bez vsúvania dní mimo týždňa tak, aby postupnosť týždňov zostala nedotknutá. Ak by však vznikli veľmi vážne dôvody, musí sa vyjadriť Apoštolská stolica.

Všetko, čo je v celku i v jednotlivostiach ustanovené v tejto konštitúcii, odobrili otcovia

posvätného koncilu. A my to apoštolskou mocou, ktorú sme dostali od Krista, spolu s ctihodnými otcami v Duchu Svätom schvaľujeme, nariaďujeme a ustanovujeme. A prikazujeme, aby sa toto koncilové ustanovenie uverejnilo na Božiu slávu.

V Ríme pri svätom Petrovi 4. decembra 1963

Pavol, biskup Katolíckej cirkvi

(Nasledujú podpisy koncilových otcov.)

—

POZNÁMKY:

- 1 Rímsky misál, modlitba nad obetnými darmi Deviatej nedele po Turícach.
- 2 Porov. Hebr 13, 14.
- 3 Porov. Ef 2, 21 - 22.
- 4 Porov. Ef 4, 13.
- 5 Porov. Iz 11, 12.
- 6 Porov. Jn 11, 52.
- 7 Porov. Jn 10, 16.
- 8 Porov. Iz 61, 1; Lk 4, 18.
- 9 SVÄTÝ IGNÁC ANTIOCHIJSKÝ, Ad Eph., 7, 2: ed. F. X. Funk, Patres Apostolici, I. Tübingen 1901, s. 218.
- 10 Porov. 1 Tim 2, 5.
- 11 Sacramentarium Veronense (Leonianum): ed. C. Mohlberg, Romae 1956, n. 1265, s. 162.
- 12 Rímsky misál, veľkonočná prefácia.
- 13 Porov. SVÄTÝ AUGUSTÍN, Enarr. in Ps. CXXXVIII, 2: Corpus christianorum, XL, Turnhout 1956, s. 1991, a oráciu po druhom čítaní Bielej soboty v Rímskom misáli pred reformou Veľkého týždňa.
- 14 Porov. Mk 16, 15.
- 15 Porov. Sk 26, 18.
- 16 Porov. Rim 6, 4; Ef 2, 6; Kol 3, 1; 2 Tim 2, 11.
- 17 Porov. Jn 4, 23.
- 18 Porov. 1 Kor 11, 26.
- 19 TRIDENTSKÝ KONCIL, XIII. sesia, 11. októbra 1551, Decr. se ss. Eucharist., c. 5: Concilium Tridentinum, Diariorum, actorum, epistolarum, tractatum nova collectio, ed. Soc. Goerresianae, t. VII. Actorum IV, Freiburg im Brisgau 1916, s. 202.
- 20 TRIDENTSKÝ KONCIL, XXII. sesia, 17. septembra 1562, Doctr. de ss. missae sacrif., c. 2: Concilium Tridentinum, ed. cit., t. VIII. Actorum, pars V, Freiburg im Brisgau 1919, s. 960.
- 21 Porov. SVÄTÝ AUGUSTÍN, In Ioannis Evangelium tractatus VI, cap. I, n. 7: PL 35, 1428.

- 22 Porov. Zjv 21, 2; Kol 3, 1; Hebr 8, 2.
- 23 Porov. Flp 3, 20; Kol 3, 4.
- 24 Porov. Jn 17, 3; Lk 24, 27; Sk 2, 38.
- 25 Porov. Mt 28, 20.
- 26 Rímsky misál, modlitba po prijímaní Veľkonočnej vigílie a Veľkonočnej nedele.
- 27 Tamže, orácia svätej omše v utorok veľkonočnej oktávy.
- 28 Porov. 2 Kor 6, 1.
- 29 Porov. Mt 6, 6.
- 30 Porov. 1 Sol 5, 17.
- 31 Porov. 2 Kor 4, 10 - 11.
- 32 Rímsky misál, modlitba nad obetnými darmi v pondelok turíčnej oktávy.
- 33 SV. CYPRIÁN, De cath. Eccl. unitate, 7: ed. G. Hartel in CSEL, t. III, I, Wien 1868, s. 215 - 216. Porov. Ep. 66, t. III, 2, Wien 1871, s. 732 - 733.
- 34 Porov. TRIDENTSKÝ KONCIL, sesia XXII, 17. septembra 1562, Doctr. de ss. Missae sacrif., c. 8; Concilium Tridentinum, ed. cit., t. VIII, s. 961.
- 35 Porov. SV. IGNÁC ANTIOCHIJSKÝ, Ad Magn. 7; Ad Philad. 4; Ad Smyrn. 8: ed. F. X. Funk, cit., I, s. 236, 266, 281.
- 36 Porov. SV. AUGUSTÍN, In Ioannis Evangelium tractatus XXVI, cap. VI, n. 13: PL 35, 1613.
- 37 Rímsky breviár, na sviatok Božieho tela, antifóna k Magnifikat pri II. večeroch.
- 38 Porov. SV. CYRIL ALEXANDRIJSKÝ, Commentarium in Ioannis Evangelium, lib. XI, cap. XI-XII: PG 74, 557 - 564, najmä 564 - 565.
- 39 Porov. 1 Tim 2, 1 - 2.
- 40 Sesia XXI, 16. júla 1526, Doctrina de Communionem sub utraque specie et parvulorum, cap. 1 - 3; CONCILIUM TRIDENTINUM, ed. cit., t. VIII, s. 698 - 699.
- 41 TRIDENTSKÝ KONCIL, sesia XXIV, De reformatione, cap. 1: CONCILIUM TRIDENTINUM, ed. cit., t. IX, Actorum pars VI, Freiburg im Breisgau 1924, s. 969. Porov. Rituale Romanum, tit. VIII, c. II, n. 6.
- 42 Porov. Ef 5, 19; Kol 3, 16.